

Ricard Ruiz Garzón

1 Març 2022

Ricard Ruiz Garzón (Barcelona, 1973) és escriptor, comissari del Festival 42 (Festival de Gèneres Fantàstics de Barcelona) i professor a l'Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès. Guanyador de premis com el Ramon Muntaner o l'Edebé, és autor d'una quinzena de llibres a quatre mans o en solitari, entre els quals destaquen: *Esquizo*, *Herba negra*, *Mary Shelley i el Monstre de Frankenstein*, *Mångata* i *Janowitz*. També ha fet d'antòleg (a *Risc* o *Extraordinàries*) i, durant un quart de segle, de periodista (a TV3, RAC-1, *El País*, *El Periódico*, BTv, *Time*

Out i altres). Les seves obres han estat adaptades al còmic, al teatre i al cinema, i s'han traduït a mitja dotzena de llengües.

Bel Olid (Mataró, Maresme, 1977) escriu, tradueix i ensenya literatura i escriptura creativa. Manté una intensa activitat de traducció al català i, en menor mesura, també al castellà, principalment d'obres de literatura infantil i també de literatura feminista per a adults. Ha traduït de l'alemany, l'anglès, el francès, l'italià i el castellà. Es dona a conèixer el 2010 gràcies al Premi Documenta per la novel·la *Una terra solitària*, i al Premi Rovelló d'assaig pel treball *Les heroïnes contrataquen. Models literaris contra l'universal masculí a la literatura infantil i juvenil*. Dos anys després guanya el Premi Roc Boronat amb *La mala reputació*, un recull de narrativa breu que gaudeix d'una gran acceptació entre la crítica i el públic lector. L'any 2016 treu un nou recull de relats, *Vents més salvatges*, publica l'àlbum il·lustrat *Gegantíssima* i rep el premi Apel·les Mestres de literatura infantil amb l'obra *Viure amb la Hilda (i els seus inconvenients)*. A *Vides aturades* (2017) relata el testimoni de persones que busquen refugi a Europa. A *Feminisme de butxaca, kit de supervivència* (2017), que va ja per la novena edició, reflexiona sobre la discriminació per motius de gènere en la nostra societat. El 2018 apareix el seu primer poemari, *Ferida, udol, viatge, illa* i el 2019 l'assaig *Follem? De què (no) parlem quan parlem de sexualitats*, i també l'àlbum il·lustrat *Les bruixes d'Arlet*. El 2020 ha publicat l'assaig *A contrapel, o per què trencar el cercle de depilació, submissió i autoodi*. Les seves obres han estat traduïdes al castellà, el portuguès, i el gallec, i aviat sortiran en anglès l'assaig *A contrapel* i el recull de contes *Vents més salvatges*. Col·labora en nombrosos mitjans culturals i a la premsa escrita. Ha presidit el Consell Europeu d'Associacions de Traductors Literaris (CEATL – Conseil Européen des Associations de Traducteurs Littéraires, 2013-2015), i des de març de 2015 presideix l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

«Tots ho estem, de malalts, i qui no ho està és perquè no té un diagnòstic». Aquesta frase és un perfecte preàmbul per al relat de Bel Olid «Gemma», dins el capítol «La ferida mitjana», recuperat del recull *Suite Toc*. Nascut, com la frase citada, de l'obra dramàtica *Suite Toc núm. 6* de Les Impuxibles, el relat, com el llibre i l'espectacle previs, mereix ser relançat en un

moment en què, alleugerides les restriccions pel coronavirus, ens enfrontem a una llarga pandèmia en salut mental per a la qual tampoc estem preparats. És evident, per si algú s'ho va perdre, que tant *Suite Toc* com *Suite Toc núm. 6* són una referència ineludible en parlar del trastorn obsessiu compulsiu, que és el mateix que parlar de la ment i els seus laberints, que és el mateix que parlar de la vida. Que s'hi endinsi sense més tothom que desitgi una mà fiable en qualsevol d'aquestes recerques.

Però no és per això, que recupero «Gemma» a *Paper de vidre*. Aquest és un espai d'excel·lència narrativa en la distància curta, i si alguna cosa em va lligar a Bel Olid abans de qualsevol altra va ser, tot just fa una dècada, la descoberta dels seus contes. Hi vaig entrar, sorprès, amb una ressenya de *La mala reputació* a la qual destacava la seva combinació de llengua, tècnica i transgressió. Deu anys després, la llengua d'Olid és més natural, la seva tècnica, més madura, i la seva capacitat de transgressió es podria dir que es manté intacta, fet que passats els anys vol dir que no ha deixat de consolidar-se.

Tot plegat, al costat d'una sensibilitat a prova de cicatrius, sura com podreu comprovar a «Gemma». La història de dues mares que a les pors de qualsevol gestació hi afegeixen els neguits del TOC perinatal. Dues mares que són totes les mares, en mans de metges que sí i metges que no, d'un desenllaç que ho és tot perquè tot l'ha precedit. «Gemma», ara ho veureu, és un relat sobre el suport. És, no sé si atrevir-m'hi, una història d'amor, fins i tot una història familiar. I un toc d'esperança.

Que en mans de Bel Olid és el mateix que dir que està fet de lletres.

Tornem al principi: tots els relats parlen d'amor i mort, i els que no ho fan és perquè no en tenen l'etiqueta. Potser no cal. Desafiant-les, sovint, és com la bona literatura aconseguix reescriure'ns les ferides.

Gemma

No podia ser més feliç. O sigui, s'imaginava que quan tingués la criatura entre els braços, al cap de vuit mesos, seria encara més feliç, segurament. Però ara mateix estava il·lusionada, eufòrica, radiant. La Sònia també, i en veure-les juntes, pel carrer la gent somreia. Es creuaven amb gent que no sabia per què però les veia i de sobte sentia que havia de somriure. Eren elles i el seu secret, alhora minúscul i enorme, amagat dins la panxa de la Gemma, a la vista de tothom.

No es podien treure les mans de sobre, ni volien. La Sònia havia llegit que algunes embarassades tenen una pujada de libido amb l'augment de la circulació sanguínia per la zona genital, però a ella li semblava que les prenia el pur goig d'estar vives, d'haver-se ajuntat per portar una altra vida al món. I la Gemma estava espectacular; se li havien inflat els pits, tenia la pell encara més llustrosa, els rínxols encara més plens. No es treien les mans de sobre i qualsevol moment era bo per treure's la roba i besar-se i tocar-se i menjar-se de dalt a baix, l'una a l'altra.

Fins que va passar. La Gemma va anar al lavabo i va veure que sagnava. No era molta, però era sang.

—Sònia —va cridar, amb tota la calma que va saber reunir.

Va ensenyar-li el paper de vàter tacat de vermell, una flor carnívora que se'ls menjava les il·lusions, i van anar a l'hospital. Conduïa la Sònia i li tremolaven les mans. El trajecte només durava deu minuts, deu minuts de tensió i de silenci i de preocupació que havia de ser compartida però que era també un mur de gel. A la recepció, la Sònia va donar la targeta sanitària de la Gemma, va explicar el que passava. Les van cridar de seguida.

—La mare, qui és? —va preguntar el metge.

—Totes dues —va dir la Gemma.

—La mare biològica, vull dir —es va corregir.

—Totes dues —va dir la Sònia—. Però la que està embarassada és ella.

—Ah, heu fet un ropa? Us deuen haver explicat que amb la in vitro hi ha més risc d'avortament durant les primeres setmanes.

Ho va dir sense cap mena d'emoció a la veu, com qui diu la previsió del temps, i la Gemma va notar una punxada a la panxa, com si l'hagués apunyalada amb les paraules.

—No, no hem fet ropa. Vam follar a casa i ja està. Jo soc trans, ella és cis, s'ha quedat prenyada.

El metge no va fer cara de sorpresa com altra gent, més aviat va fer cara d'enutjat.

—Potser és per les hormones, doncs. La qualitat de l'esperma, ja se sap.

La Sònia estava a punt de saltar, però la Gemma la va aturar.

—Perdoni, però m'ho pensa mirar?

La va fer estirar per fer-li una eco vaginal. No li va fer mal, però era desagradable tenir aquell home allà, furgant, mirant la pantalla sense dir res. Va mesurar algunes coses, va rebufar un parell de cops, i finalment li va preguntar a la Gemma quan va ser la seva última regla.

—No ho sé.

—No ho saps? —El metge feia cara d'estupefacció barrejada amb ressentiment, com si el fet que no ho sabés fos un greuge contra ell directament.

—Crec que estic de set o vuit setmanes, però tinc la regla molt irregular i no ho sé segur. Pensàvem que la Sònia no era fèrtil i no ho teníem previst.

—Si no saps quan vas tenir l'última regla, és molt difícil de dir res. La mida la veig petita per ser de set o vuit setmanes, segurament no tirarà endavant. Ara a fora demana que et programin una eco la setmana que ve al teu assir, i llavors ho sabrem segur. Si abans tens sagnat abundant o dolor intens, torna a venir.

—He de fer repòs, fins llavors? —La Gemma no sabia d'on li sortia la veu; era una veu petita i llunyana, amb la força d'una arrel llegendària, d'una planta que no arrencarien deu mil huracans.

—No, no cal. Si l'has perdut, per molt repòs que facis, ja està. I si no l'has perdut, tampoc no cal. —Va dubtar i llavors va preguntar:— Heu tingut relacions sexuals recents? Poc abans del sagnat, vull dir.

—Sí —va dir la Sònia.

—També podria ser això, al principi és habitual sagnar si hi ha penetració i no hauria de ser preocupant. —Va fer una pausa i, com si es penedís del raig d'esperança que acabava de llançar, es va corregir:— Però vaja, això fa pinta d'estar parat. De set o vuit setmanes no ho veig, segur.

Al cotxe, la Sònia no va parar de criticar el metge, més per omplir el silenci que perquè cregués que calgués. En arribar a casa, la Gemma es va ficar al llit directa.

—Amor, ha dit que no calia fer repòs. No vols sopar alguna cosa?

—No tinc gana, vull descansar.

Va passar els vuit dies que quedaven fins a l'ecografia sense moure's del llit. Va trucar a la feina i va dir que estava embarassada i que havia de fer repòs, i encara que no havia tramitat la baixa, perquè de fet el repòs era autoprescrit, ningú no l'hi va demanar. S'aixecava molt a poc a poc quan havia d'anar al lavabo i examinava el paper de vàter, que sempre sortia blanc, per si tenia la més mínima traça de sang. Es dutxava asseguda a la banyera, amb els ulls clavats a l'aigua, per si es tenyia de vermell. Menjava al llit quan la Sònia li portava l'esmorzar, el berenar, el sopar. Com que a l'hora de dinar la Sònia, que era a la feina, no hi era, la Gemma no dinava. Tampoc no tenia gana.

La Sònia es va rosegar les ungles, aquella setmana. La preocupava la criatura, evidentment, però encara la preocupava més la Gemma. Com superaria la pèrdua, si és que era una pèrdua, i com suportaria el pes del dolor de veure així la Gemma. De vegades li deia que el metge era un imbècil i que no ho sabien, si estava de set setmanes o de sis, i que potser la mida era normal, que hi ha persones de totes les mides i també hi deu haver embrions de totes les mides.

—La variació entre embrions durant les primeres setmanes és mínima. De fet, mesurar l'embrió és una manera molt fiable de determinar l'edat gestacional —va dir la Gemma—. Ho he llegit a internet. També que el 20% dels embarassos acaben en avortament espontani, la majoria durant el primer trimestre. Això és un de cada cinc. És una probabilitat molt alta.

—Però, llavors, el 80% tiren endavant. Quatre de cada cinc, això és una probabilitat més alta.

La Sònia somreia però la Gemma no, i la paret de gel es feia més alta, més gruixuda, més glaçada. Quan va arribar el dia de l'eco, gairebé ni es miraven a la cara.

—Dius que no has sagnat gens? Et faré una eco vaginal i veurem com està la cosa, d'acord?

Ja te n'han fet alguna, oi? Notaràs fred però no t'ha de fer mal. Si et fa mal, avisa de seguida, eh?

El metge de l'assir, per sort, no era el que havien trobat a urgències. Era més gran però tenia un aire més jove, potser eren les ganes de viure que emanava, potser les ulleres amb la muntura de color vermell. De seguida va apujar el volum de l'ecògraf. Es va sentir un batec ràpid i fort.

—Ai, que bé, que havies espantat les mares, eh? Ara prendré algunes mides, però que se senti el cor és el millor senyal que tot va bé.

La Sònia va respirar, alleugerida, i va agafar la mà a la Gemma, que també va respirar alleugerida. Però només un moment.

—Llavors, el sagnat?

—Si vau tenir relacions sexuals amb penetració, durant les primeres setmanes pot passar, no té cap importància.

—Així, no n'hem de tenir, de relacions sexuals? —La Gemma tenia una veu aguda i angoixada.— Jo no volia fer-li mal.

—No li heu fet mal, és impossible fer-li mal així. Si us ve de gust no hi ha cap problema, està tot perfecte. Vuit mil·límetres, embrió de set setmanes, batec normal, tot normal.

—I he de fer repòs?

—El repòs està contraindicat, de fet, en un embaràs sense complicacions. T'has de moure, has de passejar, si et ve de gust fer l'exercici que facis normalment. Si estàs en forma, quan arribi el part ho agrairàs!

El doctor va donar totes les explicacions del món, els va deixar sentir el batec de l'embrió una estoneta més, els va imprimir les ecografies de record. Tot anava bé.

Menys la Gemma. La Gemma no anava bé. Cada cop que es movia tenia por de xocar amb alguna cosa i picar amb la panxa, que encara ni se li notava. Si les primeres setmanes saltava a sobre la Sònia constantment, ara ni se li acostava. Abans de menjar el que fos, comprovava a internet que no tenia efectes perjudicials sobre l'embaràs.

—Gemma, és clar que la sopa de carbassó no té efectes perjudicials sobre l'embaràs. Per l'amor de Déu.

Però la Gemma ho havia de mirar. Va deixar de menjar tot el que dugués sucre o alguna E, va deixar de posar-se roba ajustada, li feia por posar-se el cinturó i anava a tot arreu amb autobús, que vivint al poble on vivien significava trigar una hora més per arribar a la feina. Tant se valia, perquè aviat se li va fer impossible anar-hi. No podia pensar en res més que en totes les maneres en què podia fer-li mal a la criatura. Al principi, la Sònia va creure que era conseqüència de l'ensurt que havien tingut, però de seguida va veure que a la Gemma se li escapava de les mans. Va convèncer-la per anar al metge, que li va donar la baixa per ansietat i la va derivar al psicòleg. Li van donar hora per al cap d'un mes, tot i que la

derivació deia que era urgent.

Les pors creixien. No podia haver-hi ganivets a taula perquè tenia por d'ensopegar i clavar-se'ls a la panxa. Va deixar de llegir el diari perquè qualsevol notícia sobre la contaminació la feia voler deixar de respirar. Va deixar de posar-se crema hidratant per si de cas duia algun químic que no sortia als ingredients. Va demanar a la Sònia que dormís al menjador, perquè tenia por que en somnis li donés un cop de peu sense voler.

Ara, mirant enrere, queda lluny. Tot i que fa fred, el sol escalfa i l'Emília juga al pati, tranquil·la, a perseguir formigues. La Sònia li ofereix una tassa de te a la Gemma, li fa un petó, se li asseu al costat. La Gemma li acarona una galta i li diu gràcies.

Sí, ara que han trobat què era i ho tenen més o menys controlat, queda lluny, tot allò. Però van ser uns mesos, uns anys, infernals. El toc perinatal és relativament freqüent, en algunes dones sembla que els canvis propis de l'embaràs podrien fer de detonant. Però si continua amb bons hàbits de descans i alimentació, si continua fent esport i controlant l'estrès, és possible que la Gemma no torni a tenir un altre brot, diu la doctora. La teràpia conductual li funciona, sap detectar quan un pensament és obsessiu, sap deixar-lo passar.

L'Emília crida des de fora:

—He trobat un cargol, mama! Vine!

La Sònia s'aixeca i surt, i la Gemma les mira des de la cuina. L'Emília té els ulls desperts de la Sònia, els seus gestos delicats. La Sònia agafa la nena a coll i la fa volar, i per un moment la Gemma s'estremeix. Podria caure a terra i obrir-se el cap. Sí, d'acord és una possibilitat, però segurament no passarà, i si ha de passar no hi pot fer res, i sobretot, sobretot cal evitar sortir i prendre-li la nena dels braços a la seva dona. Fa un glop al te, hi suca una galeta, compta fins a deu, mira el sol amagar-se darrere d'un núvol.

Quan la idea passa, respira, tranquil·la. Podria ser més feliç, ho sap, perquè recorda aquelles primeres setmanes d'embaràs, quan se sentia invencible i tot era despreocupació i alegria i possibilitats. Podria ser més feliç i està convençuda que ho serà. Només és qüestió de perseverar. Mira com ha millorat.

Categoria : El recuperat

Etiquetes : Bel Olid, Ricaqrd Ruiz Garzón